

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ВАСИЛЬОВИЧА ВІТРУКА

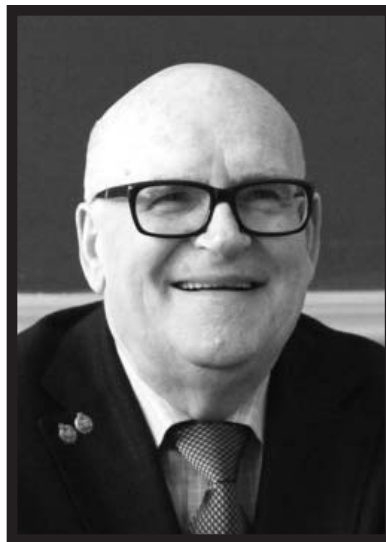
10 серпня 2012 р. на 75-му році життя помер відомий російський та український вчений-юрист і літературознавець, суддя Конституційного Суду Російської Федерації у відставці, професор Микола Васильович Вітрук.

Він народився 4 листопада 1937 р. на заїмці Жаровка Первомайського району Томської області. 1959 р. закінчив юридичний факультет Томського державного університету ім. В. В. Куйбишева. Дипломну роботу на тему «Сутність правових відносин у соціалістичному суспільстві» захистив під керівництвом відомого вченого О. Жидкова.

З 1959 до 1960 р. завідував Молчанівською районною юридичною консультацією в Томській області, одночасно проходив стажування в Томській обласній колегії адвокатів і працював адвокатом. З 1960 до 1963 р. працював асистентом кафедри теорії та історії держави і права Томського державного університету.

У 1963–1966 рр. навчався в аспірантурі Київського державного університету імені Тараса Шевченка на кафедрі теорії та історії держави і права. Одночасно читав лекції на заочному відділенні юридичного факультету. 1966 р. у Київському університеті під керівництвом члена-кореспондента АН УРСР П. Недбайла захистив кандидатську дисертацію на тему «Суб'єктивні права радянських громадян та їх розвиток у період будівництва комуністичного суспільства». З 1966 до 1972 р. працював там само асистентом, старшим викладачем і доцентом кафедри теорії та історії держави і права. Викладав теорію держави і права, спецкурс «Вчення про норми соціалістичного права та їх реалізацію», вперше в СРСР розробив програму і викладав нову навчальну дисципліну «Основи правової кібернетики». 1971 р. одержав звання доцента. Одночасно з 1966 до 1971 р. працював у складі делегації УРСР у Комісії ООН з прав людини.

З 1972 до 1981 р. — старший науковий співробітник Інституту держави і права АН СРСР. Одночасно викладав в Академії суспільних наук при ЦК КПРС, Університеті дружби народів імені Патріса Лумумби. 1978 р. М. Вітруку було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. 1979 р. у Інституті держави і права АН СРСР він захистив докторську дисертацію на тему «Проблеми теорії правового становища особи в розвиненому соціалістичному суспільстві». З 1981 до 1984 р. працював заступником начальника кафе-

дри теорії держави і права та конституційного права Академії МВС СРСР. 1982 р. йому присвоєне звання професора.

З 1984 до 1991 р. — начальник кафедри державно-правових дисциплін Вищої юридичної заочної школи МВС СРСР. З 2005 р. — завідувач кафедри конституційного права Російської академії правосуддя. Також викладав у Міжнародному незалежному університеті Молдови (м. Кишинів), Далекосхідному інституті законодавства і правознавства, Томському державному університеті.

М. Вітрук став одним із засновників теорії конституціоналізму і конституційного правосуддя в Росії, досліджував проблеми правового статусу особи, методології права, конституціоналізму, правової кібернетики. Протягом багатьох років розробляв навчальні програми та викладав теорію держави і права, конституційне право, державне право зарубіжних країн, конституційне правосуддя, правову кібернетику. М. Вітрук — автор понад 300 наукових праць, серед яких понад 40 — українською мовою. Він підготував 33 кандидатів юридичних наук.

У 1991–2003 рр. М. Вітрук був суддею Конституційного Суду Російської Федерації, у 1991–1995 рр. — заступник Голови Суду, виконував обов'язки Голови Суду (1993–1995). Одночасно у 1992–1995 рр. був членом Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії Ради Європи) від Росії.

Протягом багатьох років він брав активну участь у законотворчій роботі. Зокрема, у створенні проекту Закону СРСР «Про правове становище іноземних громадян в СРСР», був членом робочих комісій з підготовки проекту Конституції СРСР і узагальнення матеріалів його всенародного обговорення (1977), учасник підготовки матеріалів до проекту Конституції РРФСР (1978 р.), керівник колективу з розробки проекту Закону РФ «Про громадянство Російської Федерації» (1991), учасник Конституційної Ради 1993 р., підготовки проекту Федерального конституційного акта «Про Конституційний Суд Російської Федерації» (1993–1994) та ін. Як незалежний експерт Ради Європи давав висновки щодо проектів конституцій та конституційних законів України, Латвії, Албанії, Білорусі, Грузії.

М. Вітрука було нагороджено Почесною грамотою Президента Російської Федерації (2008), медаллю «За бездоганну службу» III ступеня (1991), медаллю «Ветеран праці» (1984), Почесною грамотою Ради Федерації Федеральних Зборів (2003) та ін. Він мав низку почесних звань: заслужений діяч науки Російської Федерації (1997), заслужений юрист Російської Федерації, заслужений працівник культури Удмуртської Республіки (1997).

Як автор циклу літературознавчих праць, присвячених творчості С. Єсеніна, збирач «Єсеніани» він став лауреатом Національної премії імені Троєка Борисова (2004). Був членом Союзу письменників Росії.

Пам'ять про Миколу Васильовича житиме в серцях його колег, друзів, учнів.

Основні праці М. Вітрука

1. Конституционное правосудие. Судебно-конституционное право и процесс : учеб. пособ. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Норма; Инфра-М, 2011. — 592 с.
2. Конституционное право Российской Федерации : учеб. / под общ. ред. Н. В. Витрука ; Российская академия правосудия. — М. : Норма; Инфра-М, 2010. — 656 с. (у співавторстві)
3. Общая теория юридической ответственности : моногр. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : РАП, 2009. — 432 с.
4. Верность Конституции : моногр. — М. : Изд-во РАП, 2008. — 272 с.
5. Общая теория правового положения личности. — М. : Норма, 2008. — 448 с.
6. Общая теория государства и права : в 3-х т. / отв. ред. М. Н. Марченко ; Московский Государственный университет им. М. В. Ломоносова. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Зерцало, 2002. (у співавторстві)
7. Научно-практический комментарий к Конституции Российской Федерации / отв. ред. В. В. Лазарев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Спарк, 2002. — 670 с. (у співавторстві)
8. Конституционное правосудие в России (1991–2001 гг.). — М. : Городец-издат, 2001. — 508 с.
9. Политология : курс лекций / под ред. М. Н. Марченко ; Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Зерцало, 1997. — 384 с. (у співавторстві)
10. Правовой статус личности в СССР. — М. : Юрид. лит., 1985. — 176 с.
11. Общая теория правонарушения и ответственности : социологический и юридический аспекты. — Л. : Изд-во ЛГУ, 1983. — 142 с. (у співавторстві)
12. Права личности в социалистическом обществе / отв. ред. В. Н. Кудрявцев, М. С. Строгович ; Институт государства и права, Академия наук СССР. — М. : Наука, 1981. — 272 с. (у співавторстві)
13. Общественные организации, право и личность / отв. ред. А. И. Щиглик, Ц. А. Ямпольская ; Академия наук СССР. Институт государства и права. — М. : Наука, 1981. — 367 с. (у співавторстві)
14. Конституционный статус личности в СССР / Академия наук СССР. Институт государства и права ; ред. кол. : Н. В. Витрук и др. - М. : Юрид. лит., 1980. — 256 с. (у співавторстві)
15. Международные пакты о правах человека и советское законодательство / Институт государства и права АН СССР ; Институт научной информации по общественным наукам АН СССР. — М., 1976. (у співавторстві).
16. Марксистско-ленинское учение о государстве и праве : история развития и современность / ред. кол.: Н. В. Витрук и др. ; Академия наук СССР. Институт государства и права. — М. : Наука, 1977. — 352 с. (у співавторстві)
17. Проблемы теории социалистического государства и права / Академия наук СССР. Институт государства и права ; ред. кол. : Н. В. Витрук и др. — М., 1977. — 139 с. (у співавторстві)